

Ulus-ötesi Yurttaşlık Kimliğine Sahip Ahıskalı Türkler *

Rasim BAYRAKTAR **

Öz

Ahıskalı Türkler İkinci Dünya savaşı öncesi ve sürecinde bireysel ve toplumsal (zorunlu) sürgünlerle büyük ölçüde tanışmışlardır. Fakat yaşadıkları ülkelerde kendi yaşam alanlarına veya kazanç imkânlarına eşit ölçüde sahip olamamışlardır. Göç ettikleri ulus devletlerin tanıdığı haklar çerçevesinde kendi ekonomik konumlarını(çıkarlarını) ve kültürel kimliklerini koruyabilmişlerdir. Zamanla yurttaşlık haklarına sahip olduklarında etnik kimliklerini kamusal ve siyasi alana taşıma fırsatı bulmuşlardır. Bu kapsamda çalışmamızda bugün 9 farklı ülkede(Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Ukrayna, Gürcistan, Rusya Federasyonu, Türkiye ve Amerika)göçmenlik statüsü devam eden Ahıskalı Türklerin buldukları toplumlardaki yurttaşlık (ulusal ve ulus-ötesi) kazanımları analiz edilmeye çalışılacaktır. Ahıskalı Türklerin sahip oldukları/kazandıkları ulus-ötesi yurttaşlık kimlikleri tanımlanarak bu kimlik özelliklerinin kalıcı olmasının sebeplerine açıklık getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahıskalı Türkler, Ulus-ötesi Yurttaş, Sosyo-kültürel kimlik, Nüfus.

* Bu çalışma, 30 Kasım 2015 tarihinde Giresun Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi ve İslami İlimler Fakültesi tarafından düzenlenen “Siyasete Karşı Kültürün Simgesi Ahıska Türkleri Uluslararası Sempozyumu II”de sunulmuş olan bildirinin makaleye çevrilmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr., GRÜ İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı; e-mail: rbayraktar@hotmail.com

Transnational Citizenship Identity Owner The Turks Ahıska

Abstract

The Turks Ahıska are met largely individual and social exile before and during World War II. But in countries that they lived, they have failed to gain equally to their facilities or habitat. Within the framework of the right of nation states that they migrated, they could preserve their own economic position and cultural identity. When they have citizenship they had opportunity to carry on their ethnic identity to public and political spheres. In this context, in our work, will be analyzed that gaining citizenship in 9 countries (Azerbaijan, Kazakhstan, Kirghizistan, Uzbekistan, Ukrain, Georgia, Russia, Turkey and USA) that continuing immigration status of The Turks Ahıska. It will be explained that reasons of being permanent the features of identity by defining transnational identity of The Turks Ahıska owned/gained.

Keywords: The Turks Ahıska, Transnational Citizenship, Socio-Cultural Identity, Population.

Giriş

Ulus-ötesi yurttaşlık konusu sosyoloji literatüründe henüz yeni bir konu olduğundan konuyla ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır. Konunun bakirliği ve yapılan çalışmaların da henüz ülkemiz(Türkiye) kütüphanelerine kazandırılmamış olması araştırmacıların ulus-ötesi yurttaşlıkla ilgili birinci el kaynaklara ulaştırmasını zorlaştırmaktadır. Çalışmamızda konuyla ilgili eksikliğe katkıda bulunmak amacıyla bugün ulus-ötesi yurttaşlık kimliğine sahip Ahıskalı Türklerin farklı ülkelerdeki kazanımlarına dikkat çekilecektir. 1944'de Türkistan ülkelerine sürgüne gönderilen ve bugün dokuz farklı ülkede dağınık halde ikamet eden Ahıskalı Türklerin siyasi, iktisadi ve kültürel konuları ulus-ötesi yurttaşlık açısından sosyolojik ilgiyi hak etmektedir. Bu bağlamda bu Türk topluluğunun eş zamanlı olarak birden fazla toplumda yaşamlarını nasıl yeniden kurguladıkları aktarılmaya çalışılacaktır.

21. yüzyıla girerken ulus devletin en önemli unsurlarından biri olan, üzerinde kurulmuş bulunduğu toprak parçası (national territory) belirli ölçüde önemini kaybetmektedir. Artan coğrafi hareketlilik geçici, zaman-zaman yâ da yenilenen göçlerin artışı, ucuz ve kolay yolculuklar, yeni teknolojilerin sağlamakta oldukları sürekli iletişim bireyin tek bir ülkeye, tek bir ulusa ait olduğu düşüncesini zayıflatmaktadır. Bu topluluklara mensup bireyler, kimliklerini belli bir coğrafyaya bağlı olmaksızın oluşturmaktadırlar. Kimliklerini korumak için bu (Ulus-ötesi) topluluklar iktisadi, siyasi, kültürel ve dini etkinliklerde bulunmakta, faaliyetleriyle göç ettikleri ülkeler arasında köprü kurmaktadır (Abadan,2006:316).

1980'li yıllar göçmenlerin yerleşik hale gelmesiyle „misafir işçi' veya „göçmenin' kültürel kimliklerine önem verildiği bir dönemdir. Süreklilik ve kalıcılığa bağlı olarak göçmenin kişiliği öne çıkmakta, özne olarak göçmen toplumsal cinsiyet, etnik, dinsel köken temelinde ele alınmaktadır. Dikkatler bir yandan etnik toplulukların oluşumu, bu toplulukların kültürel özellikleri ve göçmen kimliğinin etkileri üzerinde toplanmış, göçmen ağlarının nasıl ortaya çıktığı, bunların göç alan ve veren bazı ülkeler arasında göçü nasıl teşvik ettiği ve sürekli kıldığı sorunlarına yanıt aranmıştır. Aynı zamanda ulus devletin sınırlarını aşan göç ağlarının ürettiği ulus-ötesi yurttaşlıkların (çifte vatandaşlık veya daha fazlası) eş zamanlı olarak yaşamlarını birden fazla toplumda nasıl yeniden kurdukları

ve kurguladıkları analiz edilmeye çalışılmıştır (Toksöz, 2006: 21-23). Böylece göçmen ağlarının sürekliliği sosyal bilimler alanında yeni araştırma konusu olmuştur.

Göç konularının ünlü uzmanlarından A. Portes ulus-ötesi yurttaşlık kavramını şöyle tanımlamıştır: “Sınırları aşan ve katılımcıların düzenli ve anlamlı ölçüde zamanlarını alan etkinlikler. Bu tür faaliyetler ulusal hükümetler ve çokuluslu şirketlerin temsilcileri gibi güçlü aktörler tarafından yürütülebildiği gibi göçmenler ve onların yakınları gibi daha mütevazı şahıslar tarafından da gerçekleştirilebilir. Bu etkinlikler ekonomiyle sınırlı olmayıp siyasi, kültürel ve dini girişimleri de kapsayabilir”(Abadan,2006:317).

Yapılan tanım, her göçmenin ulus-ötesi yurttaş sayılmayacağını göstermektedir. Göçmen için bu terimin kullanılabilmesi için bireyin iki veya daha fazla devletin sınırlarını aşarak toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve dinsel örgütler/kurumlar geliştirmiş olması gerekmektedir. Burada en önemli öge “ulus-ötesi faaliyetin bireyin hayatının en önemli kısmını” oluşturmasıdır.

Ulus-ötesi Yurttaşlık Örneği: Ahıskalı Türkler

Zorunlu göçlerden kaynaklanan ve bugün birçok ülkede dağınık yaşayan aynı zamanda birden fazla ülkenin vatandaşı olan Ahıskalıların göçmenlik statülerinin ürettiği göç ağları, ulus-ötesi yurttaşlıklara örnek teşkil etmektedir. II. Dünya Savaşı yıllarında Stalin'in “tehlikeli halklar”dan gördüğü Ahıskalı Türkler 1944 Kasımında Gürcistan/Ahıska'dan Türkistan'a sürgün edilmişlerdir. Sovyetler Birliğinin dağılımına kadar Sovyetlerin farklı coğrafyalarında yaşayan Ahıskalılar 1989'da Özbekistan'dan sürgün edilmişlerdir. Özbekistan'dan zorunlu tahliye olanlara başta Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan devletleri göçmenlik hakkı tanıyarak kucak açmışlardır. Bu dönemde evsiz yurtsuz kalan halkın büyük bir bölümüne de Rusya Federasyonunun tarıma dayalı Krasnodar Vilayetinin yerleşim bölgeleri adres gösterilmiştir (Buntürk, 2007:173-222). Bu süreçte Ahıskalılar kendi yaşam alanlarına veya kazanç imkânlarına eşit ölçüde sahip olamamışlardır. Göç ettikleri ulus devletlerin tanıdığı haklar çerçevesinde kendi ekonomik konumlarını (çıkarlarını) ve kültürel kimliklerini koruyabilmişlerdir (Bayraktar, 2013/2: 109-126).

Bugün sayıları 500 bin civarında tahmin edilen ve halen göçmenlik statüleri devam eden Ahıskalı Türklerin 1990 sonrası (Sovyetlerin dağılım sürecinin tamamlanmasından sonra) Türkiye'ye göçleri de gerçekleşmiştir.¹ Dokuz farklı ülkede yaşamlarını sürdüren Ahıskalılardan en kalabalık oldukları ülkeler Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Rusya Federasyonu ve Türkiye'dir (Amerika, Ukrayna ve Gürcistan'da ise az sayıda bulunmaktadır).

1960'lı yıllarda örgütlenme çalışmalarını başlatan Ahıskalılar kurdukları etnik kimlikli organizasyonların faaliyet alanları genişledikçe bu organizasyonların adını değiştirerek faaliyetlerini devam ettirmişlerdir. Organizasyonlar “Milli Hakları Korumak için Türk Birliği” (1961), “Kurtuluş İçin Geçici Organizasyon Komitesi” (1964-1988), Geçici Organizasyon Kurumu” (1988-1990), “Sovyetler Birliği Ahıska Türklerinin Vatan Cemiyeti”(1991-1992),“Uluslararası Ahıska Türkleri Vatan Cemiyeti” (1992-) adlarını alarak günümüze kadar varlıklarını korumuşlardır (Buntürk, 2007: 256-266). Özellikle Sovyetlerin dağılımından sonra siyasi kimliklerini daha da güçlendirerek 1944'den bugüne sürgün edildikleri topraklara dönemediklerini ve Ahıska'ya geri dönüş konusunda kendilerine yapılan adaletsizliği başta Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve AGİT platformlarına taşımışlardır. Sorunun çözümü ulus devletler otoritesinden çıkmış uluslararası otoritelerin yaptırımlarına kalmıştır.

Ayrıca sorunun çözümsüzlüğü konuyla ilgili yazılmış edebi eserlere de taşınmıştır. Edebi eserler, tarihi olaylara insan ve toplum noktasında ışık tutarlar. Konuyla ilgili Fırat Sunel'in *Salkım Söğütlerin Gölgesinde* (Sunel,2012) adlı romanı, Ahıskalılardan yanında bölgede huzur içerisinde yaşayan diğer toplulukların da durumdan memnun olmadıklarını göstermektedir (Türk, 2014: 163-179). Bugün sorunun çözümü veya çözümsüzlüğü sorunlara gebe görünse de, asıl çözümsüzlük, bölge insanının

¹Bugün Ahıskalı Türklerin dağılımı gerçek nüfusun ortaya çıkarmasını zorlaştırmaktadır. Genel nüfusla ilgili Ahıska Vatan Cemiyetinin belirlediği tahmini rakamlar 339.500, 355.000 bin şeklindedir. Bu konuda vatandaşların değerlendirmeleri ise 500 bin civarındadır. Bu nedenle bizde çalışmamıza katılanlara “Dünyada Ahıskalılardan Toplam Nüfusu Kaçtır?” sorusunu sorduk. Elde edilen verilerin ağırlıklı aritmetik ortalaması 437,751 çıktığından Dünyadaki Ahıskalı Türklerin nüfusunun 430-440 bin civarında olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ek: Tablo 1;(Bayraktar, 2013: 106) Ayrıca Dünyadaki Ahıskalı Türklerin toplam nüfus sayımlarının ayrı bir araştırma konusu olduğunu da belirtmekte fayda vardır.

taleplerinden ziyade devlet politikasında düğümlemektedir. Çözüm, Gürcistan devletinin atacağı iyi niyet politikasına bağlıdır.

Ulus-ötesi göçmen kimlikleri günümüzde sadece zorlu sürgün deneyimlerinin ardından yaratılan kimlikler olarak değil, aynı zamanda modern ulaşım ve iletişim araçlarının kendilerine sunduğu imkânlarla da yeniden üretilen kimlikler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Sözlerin, şarkıların, çalgıların, folklorik oyunların, kültürel giysilerin, dinsel ibadetlerin ve öykülerin görsel ve işitsel yayın organları üzerinden ulusal sınırların içerisinde ve ötesinde geniş kitlelere yayılarak kendi gerçekliklerini oluşturdukları bir dönemde ulus-ötesi Ahıska kimliklerinin benzeri süreçlerden geçerek Türkistan Ülkelerinde yeniden üretilmekte olduklarını söylemek mümkündür. Son yirmi yıldır eski Sovyet ülkelerinin farklı yerlerinde yaşayan Ahıskalı Türklerin etnik ve kültürel kimliklerini etnik siyaset ile paralel yaşattıklarını söylemek mümkündür. 1944 yılında yaşanan sürgün deneyimine, kültürel ritüellerin ve geleneklerin yeniden canlandırılmasına, etnik bazlı cemiyet ve derneklerin sayıca çoğalmasına ve anavatan ile ilişkilerin geliştirilmesine ilişkin faaliyetlerin kentsel alanda yoğun olarak gerçekleştiği görülmektedir (Bayraktar, 2013/2: 109-126; Bayraktar, 2015: 343-367). Son yıllarda modern ulaşım ve kitle iletişim araçlarıyla yeniden tanımlanan ulus-ötesi Ahıska kimliği, sadece anavatanından uzakta yaşayan ilişkisel ağlar arasında bir ortak duygu cemaati olarak görülemez. Modern ulaşım ve iletişim kanallarının şekillendirdiği bu kimlik(Ahıska), aynı zamanda, ulus yurttaşlık ile ulus-ötesi yurttaşlık ilişkilerinin yeniden tanımlanmakta olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir. Nitekim Ahıskalılar, iletişim ve ulaşım kanallarının sınırlı olduğu Sovyet döneminde sadece belirli merkezlerde faaliyet gösteren dernekler aracılığıyla anavatanlarıyla ilgili haberler alabilmişlerdir. Devlet gözetiminde olmalarına rağmen kültürel ve siyasi taleplerini komünist rejimin devlet organlarına duyurabilmişlerdir (Yüzbey, 2008: 680-695). Sürüldükleri ülkelerde Rusça veya yerel dilde eğitime zorlanmalarına rağmen ana dilleri Türkçeyi koruyabilmişlerdir. Bunun yanında çoğu aile, Rusça bilmenin daha iyi bir iş ve gelecek sağlayacağı düşüncesiyle çocuklarının eğitiminde Rus okullarını tercih etmişlerdir. Aralarında 70 yaş üzeri bazı yaşlılar dışında Rusçayı bilmeyen yoktur. Özellikle orta yaş kuşaktan 1956 sonrasında şehir merkezlerine yerleşip meslek sahibi olanlar

Ruşçayı iyi konuşmaktadırlar. Ailelerin büyük çoğunluğu Türkçe ve Rusça konuşmanın yanında buldukları ülkenin yerel dilini bilmekte ve sosyal hayatın her alanında yerine göre kullanılmaktadırlar (Balım, 2003:242). Bu bağlamda Kazakistan-Kırgızistan-Özbekistan ve Azerbaycan'da Ahıskalı ailelerin çoğunluğunun komşularıyla çeşitli yerel dilleri konuşabildikleri gözlemlenmiştir. Ahıskalılar, kamu alanında Rusça ve yerel dilleri konuşurken özel alanlarda (aile ve sülale içinde) ise Türkçeyi kullanarak ana dillerinin unutulmamasını sağlamaktadırlar (Bayraktar, 2013: 78).

SSCB'nin 1989 Nüfus sayım verilerine göre (Tablo 2) Ahıskalı Türklerin %91'i (188.000) Türk dilini anadil olarak benimsemişlerdir. Rus dilini anadil olarak kabul edenlerin oranı %2 (3.800) iken diğer yerel dilleri kabul edenlerin oranı ise %7 (14.700)'dür. (Tablo 3) (Buntürk, 2007:395 - 398).²

Özetle bugün Ahıskalı Türkler eski Sovyet ülkelerinde Türkçe ve Rusçanın yanında yerel dilleri ve yerel kültürleri (Kazak-Kırgız-Özbek-Azerbaycan) bilen-konuşan ender topluluklardan biridir. Bu özelliklerinden dolayı Ahıskalılar (bilhassa 1990 sonrası) Türkistan Ülkeleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında siyasi ve ekonomik ilişkilerde koordinatörlük, tercümanlık, danışmanlık görevlerinde öncülük etmekte.

Ayrıca sürgün sürecinde farklı coğrafyalardaki yaşam tecrübelerinden hareketle buldukları ülkelerin tarım sektörüne büyük katkıda bulunmaktalar. Yerel tarım ve hayvancılığın gelişiminde bölgesel otoriteye sahipler. Tarımda bahçecilik ve seracılığın yansira arıcılık yapmaktalar. Hayvancılıkla ilgili kümes hayvanları başta olmak üzere (tavuk-hindi-ördek-kaz) büyük ve küçükbaş hayvanlardan sığır, koyun ve at beslemekteler. Süt ve süt ürünlerinden süt, yağ, peynir v.s üretmekteler. Böylece bölgesel meyve-sebze, et ve süt ürünleri tüketim ihtiyacını karşılamaktalar. Bu durum yerel otoriteler tarafından da takdirle karşılanmaktadır.

1990 sonrası Ahıskalı Türklerin dış dünya ile iletişim kanallarını daha da genişlediği görülmüştür. Buldukları ülkelerde her yerleşim biriminde var olan cemiyet ve dernekler aracılığıyla etnik siyasetlerini güçlendirdikleri, yurttaşlık haklarını bölgesel yönetimlerden siyasi

² Bkz: Tablo:2, Tablo:3.

otoritelere yükselttikleri, ekonomik ve ticari alanlarda büyüdükleri gözlemlenmektedir. Bu durum, göçmenlerin geride kalan aileleri, arkadaşları, hemşerileri ile kurduğu etnik-kültürel-dinsel ilişkilerini tanımlayan göç ağlarının ürettiği ulus-ötesi yurttaşlık kavramıyla da örtüşmektedir. Birden fazla ülkede hem “orada” hem “burada” var olabilmelerini devam ettirerek aralarında kurdukları siyasi, iktisadi, kültürel ve dini faaliyetlerle buldukları ülkeler arasında köprü kurmaktadır. Göçlerin süreklilik ve göçmenlerin yerleşiklik kazanmasına karşın yolculukların ucuzlaması ve kolaylaşması, yeni teknolojilere bağlı iletişim imkânlarının yaygınlaşması bireylerin adeta birkaç ülkede birden yaşamasına, tek bir ülkeye, tek bir ulusa bağlı olmaksızın yaşamasını kolaylaştırmıştır.

Durumu, Türkiye bağlamında değerlendirmek istediğimizde şöyle bir resimle karşılaşırız. Günümüzde Türkiye'ye göç eden Ahıskalıların kısa zamanda geliştirdikleri sosyal, kültürel, dinsel ilişkileri köklü akrabalıklarla pekişmektedir. Hayatın her alanında gelişen ilişkiler yerlerini ticari ortaklıklar, yerel yönetimler, akademik kimlikler ve siyasi otoritelere bırakmaktadır. Bu da yakın gelecekte sınır ötesi temaslar yolu ile oluşturacakları ticari-akademik-siyasi öncülöklere dönüşecek demektir.

Göç hareketlerinden doğan ilişkiler, gerek Türkistan ülkeleri gerekse Rusya Federasyonu ile Türkiye arasındaki ilişkileri belirli düzleme sokmaktadır. Bu ilişkilerin özellikle Ahıskalıları gibi benzer gruplar(Çerkezler, Avrupalı Türkler) aracılığıyla gelişmesi çifte vatandaşlık veya çoklu vatandaşlıkların önemini artırmaktadır. Türkiye'de son yıllarda gerek Avrupa'ya göç eden Türkler, gerek Kafkaslardan Anadolu'ya göç eden Çerkezler, gerekse Türkistan ülkeleri ve Rusya Federasyonundan göç eden Ahıskalıların yurttaşlık durumlarını göz önünde bulundurarak çifte vatandaşlık konusunda bir takım kolaylaştırmalara gittiği görölmektedir. Bu durum her iki tarafın, hem ulus-ötesi yurttaşların buldukları ülkelerde güçlü olmalarını sağlamakta hem de Türkiye'yi uluslararası siyasi otoritelerde daha güçlü kılmaktadır.

Sonuç

Ulus-ötesi yurttaşlığın kabul görmesi, vatandaşlık statüsünün kolayca değiştirilebilmesi veya çifte vatandaşlık kazanılması konusu günümüzde birçok ülkede henüz bir düştür. Fakat sosyal gerçekler toplum

yapısını değiştirmekle beraber ülkeleri de yasalar konusunda normatif bir düzenlemeye doğru zorlamaktadır. Nitekim başlangıçta siyasi ve ekonomik sebeplerden dolayı geçici bir süre için gittikleri varsayılan göçmenlerin buldukları ülkede kalıcılaşmaları etnik toplulukların oluşumunu ortaya çıkarmıştır. Göçmenlerin etnik kültürel özelliklerinden vazgeçip, içinde buldukları toplumlardan ayırt edilemez hale gelerek onunla benzeşmesini öngören uyum politikalarının çoğunlukla başarısız olması hükümetleri giderek etnik ve kültürel farklılıkların tanındığı ve tolere edildiği çifte vatandaşlık veya ulus-ötesi yurttaşlık politikasına yöneltmiştir. Göçmenlere farklılıklarından vazgeçmeleri beklenmeden temel bazı değerlere sahip çıkmaları istenerek toplumun her alanında eşit haklar tanınması öngörülmektedir. Eşit hakların tanınmasını geçmişte birçok şarta bağlayan başta Avrupa ülkeleri artık ülkede doğmuş bulunan 2. ve 3. kuşak göçmenlerin otomatikman (herhangi bir şart aranmaksızın) vatandaş olmasına imkân sağlamaktadır. Bu durum da göçmenlerin ulus-ötesi yurttaşlık konumlarına süreklilik getirmektedir.

Ülkelerin ulus-ötesi yurttaşlık politikaları göçmenler açısından olumlu görünse de bu durum Ahıskalılar gibi göçmenlik statüsü devam eden topluluklara yeni görevler yüklemektedir. Şöyle ki, Ahıskalılar ulus ve ulus-ötesi yurttaşlıklarda kendilerini temsil edebilmeleri için sahip oldukları siyasi, iktisadi ve kültürel özelliklerini bir adım daha ileriye taşımaları gerekmektedir. Bunlar;

-uzun yıllardır sürdürdükleri vatana dönüş mücadele tecrübelerindeki siyasi ve hukuki bilgi eksiklerini gidermeleri gerekir. Vatana dönüş mücadelelerini daha etkin sürdürmek ve uluslararası platformlarda kendi davalarını anlatabilmek için başta *siyasal bilgiler, uluslararası ilişkiler, ulusal/iç hukuk ve uluslararası hukuk* alanlarında uzman kişiler yetiştirmelerine büyük önem vermeleri gerekmektedir.

-sahip oldukları çift dilli özelliklerini siyaset ve bilim alanında kullanmak için *akademik dil seviyesine* taşıyarak gerek ulusal gerekse uluslararası hakemli yayınlarda(hakemli dergi ve sempozyumlarda) Rusça ve İngilizce *makale, bildiri ve kaynak eser* yayınlatabilmeleri gerekir.

-sahip oldukları ikili-yerel kültürel zenginliklerini kamusal alanda daha görünür kılmak için gerek *bürokratik* gerekse *sivil ortaklıklarda* daha etkin hele gelmeleri gerekir.

-farklı coğrafyalarda tarım ve hayvancılık alanındaki mesleki kazanımlarını bir adım daha ileri taşıyarak *tarım mühendisliği*, *gıda mühendisliği* ve hayvancılıkla ilgili *baytarlık*, *veterinerlik* gibi uzmanlık sahalarında kendi farkındalıklarını daha görünür/etkin kılmaları gerekir.

Sonuç olarak ulus-ötesi yurttaşlığın getirmiş olduğu şartlar muhataplarına siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda yükümlülükler getirmektedir. Bu yükümlülüklerin farkında olmak ve temsil kimliğinizi daha etkin kılmak için sahip olduğunuz sosyal-kültürel özelliklerinizi muhafaza etmek ve ileriye taşımak zorundasınız. Aksi takdirde aidiyet/temsil kimliğinizi kaybetmeğe mahkûm olursunuz.

Kaynakça

- Abadan Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç/Konuk İşçilikten Ulus-ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı,
- Bayraktar, R. (2013). *Eski Sovyetlerde Türk Kimliği*, Ankara: Berikan Yayınevi
- “ . (2013/2). Zorunlu Göçten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa, Çorum: *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.12, sayı:24, ss.109-126
- “ . (2015). *Uluslararası Ahıskalı Türklerin Hukuki ve Sosyal Sorunları Sempozyumu 14-15 Nisan 2014*, Giresun Üniversitesi, Ankara: Astana Yayınları
- Balım, Ç. -Ayşegül Aydıngün. (2003). “Dil ve Grup Kimliği: Ahıska Türkleri”, *Günümüz Dilbilim Çalışmaları*, (Derleyen: Ayşe Kara, Ece Korkut, Suna Ağıldere), İstanbul: Multilingual Yayınları
- Buntürk, S. (2007). *Rus Türk Mücadelesinde Ahıska Türkleri*, Ankara: Berikan Yayınevi
- Türk, H. (2014). Salkım Söğütlerin Gölgesinde Romanının Sosyolojik Açından Değerlendirilmesi, Erzurum: *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* [TAED] 52, ss.163-179.
- Toksöz, G. (2006), *Uluslararası Emek Göçü*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Sunel, F. (2012). *Salkım Söğütlerin Gölgesinde*, İstanbul: Profil Yayınları,3. Baskı
- Yüzbey, İ. (2008). Ahıskalı Türkler ve Kültürleri, Erzincan: *Turkish Studies*, c. 3, Sayı: 7, ss. 680-695.

Ekler:

Tablo 1: Araştırmaya katılan Ahıskalı Türklere Göre Dünyadaki Ahıskalı Türklerin Nüfus Sayıları

Dünyada Ahıskalı Türklerin Nüfusu Ne Kadardır	Kişi Sayısı	%
250.000	5	2,01
300.000	27	10,84
350.000	66	26,51
400.000	51	20,48
450.000	19	7,63
500.000	30	12,05
550.000	9	3,61
600.000	22	8,84
650.000	7	2,81
700.000	5	2,01
800.000	8	3,21
TOPLAM	249	100

Verilerin ağırlıklı aritmetik ortalaması 437,751

Tablo: 2. Sovyetler Birliğinin 1989 Nüfus Sayımı verilerine göre Ahıskalı Türklerin Ükelere Göre Dağılımı

Ülkeler	Nüfus Sayımları
Özbekistan	106.300
Kazakistan	49.600
Kırgızistan	21.300
Azerbaycan	17.700
Rusya	9.900
Gürcistan	2.700
Toplam	207.500

Tablo: 3. Ahıskalı Türklerin Anadil Olarak Kabul Ettikleri Dillerin Yüzdeleri

Toplam Nüfus:	207.500	%
Anadil Türkçe	188.000	%91
Anadil Rusça	3.800	%2
Anadil Yerel Türkçeler	14.700	%7